

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Bc. Karolina Lhotská, Dějiny a filozofie umění

Název práce: Venkovská krajina jako estetický objekt

Oponent práce: Mgr. Štěpán Kubalík, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Diplomová práce Karoliny Lhotské *Venkovská krajina jako estetický objekt* je věnována jednomu z dílčích témat environmentální estetiky, totiž estetickému oceňování lidskou činností přetvářené, zemědělské venkovské krajiny. Nicméně, i přes toto zaměření na jednu specifickou oblast zájmu environmentální estetiky se práce dotýká obecných otázek estetiky přírody jako takové. Zřetelně vyvstává zejména problém, nakolik je estetická hodnota přírodních objektů závislá na znalostech, které o nich máme, případně jaké znalosti jsou v této souvislosti relevantní. V případě venkovské, zemědělské krajiny se tato otázka konkretizuje takto: jaká funkce (a pro koho) zemědělské krajiny se promítá do esteticky oceňujícího pohledu.

Ze systematického či argumentačního hlediska je práce rozdělena na dvě základní části. V první z nich autorka představuje teorii kanadského estetika Allena Carlsona, na jejímž pozadí je celé téma estetického oceňování venkovské krajiny představeno. Druhá část má pak povahu historickou či popisnou: autorka zde nabízí především přehled historického vývoje estetického vztahování se k venkovské krajině v západní civilizaci a doplňuje jej o postřehy o našem oceňování divoké krajiny, aby díky tomuto kontrastu vynikla specifika estetických hodnot spojovaných s venkovskou krajinou.

Samotné téma venkovské krajiny (čeho si na ní ceníme, z jakých důvodů a k jakým hodnotovým střetům může mezi našimi postoji docházet) je bezesporu relevantní a jeho důležitost bezpochyby dále poroste spolu s naléhavostí dopadů klimatických změn. Již samotnou volbu tématu lze považovat za jednu z předností práce. Pokud jde o jednoznačné klady práce, chtěl bych zejména vyzdvihnout, že je z celého textu patrný autentický zájem autorky o zvolené téma: už jen velká síře příkladů (i jejích vlastních), o které se opírá její výklad, početné literární zdroje reflexí o estetickém oceňování venkovské krajiny a rozsáhlá obrazová příloha jsou toho jasným dokladem. Je také na místě uvést, že práce je psána vcelku kultivovaným jazykem bez větších stylistických chyb. I seznam použitých zdrojů je nadstandardně obsáhlý a odhaluje uspokojivou orientaci v tématu.

Na druhou stranu, za podstatný nedostatek práce považuji neujasněnost její hlavní teze a od ní se odvíjející nepřesvědčivost struktury výkladu. Co nejstručněji řečeno, nabízí-li práce dvě části, z nichž jedna seznamuje čtenářky a čtenáře s „materiálem“, tedy s konkrétními příklady estetického vztahování se k venkovské krajině, zatímco druhá nabízí pojmový rámec ke zpřehlednění a systematizaci daného tematického pole, pak by se nabízelo jejich řazení v práci obrátit (oproti řešení zvolenému autorkou). Na konkrétních historických podobách hodnocení venkovské krajiny by vyvstala potřeba ujasnit si, co v tomto případě esteticky oceňovat vlastně znamená, vůči jakým jiným typům hodnocení jej lze odstínit, s jakými postoji je v napětí apod. V současné podobě nepůsobí část filozofická, zařazená v práci jako první, dostatečně motivovaně: není zřejmé, na jaké problémy představené teorie reagují, z čeho zmíněné debaty vzešly. Autorka se místy snaží kontext polemiky, do níž Carlson se svým kognitivistickým pojetím estetického oceňování přírody vstoupil, doplnit během výkladu Carlsonových názorů samotných. Když už tak činí, dochází k tomu ovšem za pomoci parafrází jednotlivých momentů Carlsonových textů, nikoli předvedením na vlastních příkladech. Není například zcela zřejmé, na jaký problém environmentální estetiky kognitivní přístup reagoval a v čem spočívá jeho větší přesvědčivost oproti alternativním přístupům. Za takových podmínek nepůsobí například polemika s teoriemi nezainteresovaného postoje či oceňování (konfrontace s Kantovými názory na s. 10) zcela opodstatněně a srozumitelně. Dále například téma funkční krásy, bezpochyby zcela relevantní pro estetické oceňování venkovské krajiny, pro kterou je určující zemědělská produkce, a jedno ze stěžejních součástí estetického kognitivismu, je v práci uvedeno jak bez návaznosti na předcházející kapitoly představující Carlsonův kognitivismus, tak bez vyjasnění vztahu k estetické hodnotě vesnické krajiny. Na daném místě textu působí přechod k tématu funkční krásy tak, jako kdyby důvodem jeho zařazení byl prostý fakt, že se mu Carlson také, kromě jiných otázek, v některých svých textech věnoval. O nedostatečně organickém propojení jednotlivých částí výkladu pak na tomto místě svědčí skutečnost, že je zde opět představována jako inspirační zdroj Carlsonových názorů úvaha o kategoriích umění Kendalla Waltona, aniž by bylo zohledněno, že myšlenka kategorií umění již byla věnována pozornost při základním představení Carlsonova kognitivismu. V této podobě text navozuje dojem, jako kdyby spolu obě místa nijak nesouvisela. V rámci obhajoby by se autorka mohla vztáhnout k této otázce a objasnit roli Waltonova pojmu kategorií umění v Carlsonově estetice (jak spolu souvisí využití této inspirace pro formulování samotného kognitivistického pojetí estetického oceňování přírody s jejím využitím v rámci úvah o funkční krásě).

Pokud by autorka zvolila postup směrem od příkladů konkrétních hodnocení a problémů, které vyvolávají, k jejich filozofické reflexi, práce by získala jasnější směřování: otázka vztahu mezi estetickým oceňováním a funkčním určením oceňovaného objektu by se stala srozumitelnější a jasněji motivovanou: ukázalo by se totiž, že podstatným tématem není otázka, jak integrovat zohlednění funkce (a jakou funkci vlastně vybrat) do estetického oceňování, ale samotná otázka, co vlastně za estetické oceňování považovat, když jeho součástí může být i ocenění funkčnosti předmětu (jak odlišit estetickou hodnotu od hodnoty čistě utilitární).

Také v práci se zdroji má text určité rezervy. Jednak se v práci nacházejí místa, na nichž je zmiňován autor či autorka, aniž by u příslušné pasáže byl uveden odkaz na příslušný zdrojový text (např. na s. 12 se hovoří o rozlišení na primární a sekundární funkce Rafaela de Clerqa bez odkazu na jakýkoli jeho text; nebo na s. 14 jsou parafrázovány názory Nicka Zangwilla a Holmese Rolstona bez odkazů k příslušným textům). Tento nedostatek v nakládání s literaturou pak, domnívám se, souvisí s druhým problémem: k mnoha zdrojům se odkazuje nepřímo, zprostředkovaně přes jiné texty. Tento postup je nejzřetelněji přítomen v druhé části práce (obzvláště v podkapitole věnované estetickému oceňování divočiny, 7.2), v níž autorka

orientuje svůj výklad podle historicky zaměřených textů Karla Stibrala, přičemž uvádí názory velkého množství historických autorů zprostředkovaně, a to právě přes Stibralovy texty. Tento postup není vždy chybou (zejména v případě interpretace historických teorií), problematickým se ovšem stává, pokud není zřetelně odlišeno, zda je určitý názor prezentovaný v textu výsledkem parafráze primárního textu, anebo se jedná o parafrázi zprostředkovanou jiným textem. Toto rozlišení není v předkládané diplomové práci vždy zcela zřetelné a je na čtenářích a čtenářkách, aby sami usoudili, kde má ta která parafráze svůj původ.

V souvislosti s citacemi bych ještě jen upozornil na uvádění přímých citací: není důvod uvádět přímé citace kurzívou; je-li přímá citace vnořena v hlavním textu, postačí k jejímu vyznačení uvozovky; rozsáhlejší citace se uvádí v samostatném odstavci, kdy skutečnost, že se jedná o citaci, stačí indikovat menší velikostí písma, uvozovky nejsou zapotřebí.

Z čistě formálního hlediska pak text neobsahuje závažnější nedostatky ani pokud jde o gramatickou, ani o stylistickou stránku (upozorním jen na jedno místo, u kterého si nejsem jistý, zda se jedná o stylistický omyl, či o záměrný hodnotící soud: na s. 19 hovoří autorka v souvislosti s formálními estetickými kvalitami o „oceňování povrchních kvalit“; jedná se o záměnu termínu „povrchový“ za „povrchní“, anebo se autorka domnívá, že povrchové/formální kvality jsou povrchní; ve druhém případě by pak bylo zapotřebí dovysvětlit, jak chápe formální kvality, že je považuje za povrchní). Objem chyb nepřesahuje průměr ostatních závěrečných prací.

S ohledem na uvedené důvody navrhuji práci Karoliny Lhotské *Venkovská krajina jako estetický objekt* k obhajobě s hodnocením **velmi dobře**.

Navrhovaná klasifikace:

Velmi dobře

.....
podpis oponenta práce

V Praze dne 6. 6. 2022

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------